

Nr 600

Av herr **Holmberg m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 139, angående utbyggnad av yrkesutbildningen m. m.*

Propositionen nr 139 om reformering av yrkesundervisningen innebär otvivelaktigt ett stort framsteg. De föreslagna formerna för undervisningen förefaller också i allt väsentligt välmotiverade. Däremot anser vi, i likhet med vad som anförts i flera remissyttranden, att utbyggnaden av yrkesundervisningen bör ske i snabbare takt än vad som föreslås i propositionen. Dels är tillgången på skollokaler och andra resurser för yrkesundervisningen så otillfredsställande att tusentals ungdomar som söker inträde vid skolorna måste avvisas enbart av denna anledning; dels framgår det av befolkningsstatistiken att antalet ungdomar i behov av yrkesundervisning kommer att öka med ungefär 40 procent de närmaste åren, och dels medför utvecklingen inom alla delar av näringslivet allt större behov av yrkesutbildad arbetskraft.

Med hänsyn till dessa förhållanden anser vi att 15 år är en för lång tid för att genomföra den föreslagna fördubblingen av yrkesundervisningen. De sakkunniga har som norm för utbyggnaden i hela landet anført förhållandena i Stockholm. Men trots att yrkesundervisningen i huvudstaden är bättre ordnad än för landet i övrigt anses den med rätta även där vara så otillfredsställande att myndigheterna i Stockholm nyligen fastställt såsom mål att på *fem år* åstadkomma en fördubbling av yrkesundervisningen. Och även detta har allmänt betecknats såsom ett minimum med hänsyn till de aktuella behoven. Så mycket större anledning finns det följaktligen att hålla samma takt i utbyggnaden inom de områden som har väsentligt sämre skolförhållanden än Stockholm.

Även med en sådan målsättning blir det under lång tid framåt möjlighet till yrkesutbildning endast för hälften av de ungdomar som är i behov av och önskar sådan utbildning. I statsmakternas planer bör därför ingå att i god tid före utgången av denna första etapp vidtaga åtgärder för en ytterligare utbyggnad av yrkesundervisningen.

I detta sammanhang bör också erinras om de sakkunnigas påpekande att arbetsgivarnas intresse för denna fråga "i allt för hög grad har stannat vid allmänna deklarationer". Dessa försummelser är särskilt klandervärda därför att det i så hög grad är företagarna som får ekonomiskt utbyte av den yrkeskunnsighet som ungdomen erhåller genom samhällets åtgärder och egna uppoffringar. Jämsides med övriga åtgärder som nu skall vidtagas för

att åstadkomma en mera omfattande yrkesutbildning bör därför också arbetsgivarna tvingas att medverka i betydligt större omfattning än vad som hittills skett. Det är också vår bestämda mening att arbetsgivarna direkt skall medverka till finansieringen. Vi återkommer emellertid i annat sammanhang till denna fråga.

Förslaget förutsätter att eleverna i yrkesskolor skall ha upp till 45 timmars arbetsvecka. Detta är otillfredsställande. Det torde numera vara en helt förhärskande mening att arbetstiden bör förkortas till 40 timmar i veckan för alla arbetargrupper, och denna norm bör därför följas även för undervisningen vid yrkesskolorna.

Till väsentlig del beror skolreformens öde på hur man ordnar det för eleverna i ekonomiskt hänseende. Enligt departementschefens förslag skall emellertid inga förändringar nu företagas i bestämmelserna om studiebidrag och stipendier. Detta innebär att en familj skall vara praktiskt taget medellös — ja i behov av socialvård — innan den kan erhålla bidrag till barnens yrkesundervisning om denna skall äga rum i hemkommunen. Det råder också en motsättning däri, att det vid undervisningen i industrien betalas lön enligt lärlingsavtal, medan den elev, som på ungefär samma sätt lär sig ett yrke vid en kommunal eller statlig yrkesskola, ej erhåller annan ersättning än de närmast symboliska arbetspremierna.

Bestämmelserna borde omformas därvidlag så att eleverna vid yrkesskolor erhåller ersättning motsvarande den som stipuleras i lärlingsavtalen. Det skulle befrämja yrkesutbildningen framför allt därigenom att fler föräldrar då skulle få råd att hålla sina barn i skola ett eller två år längre än tidigare. Det nu ofta påtalade förhållandet att många ungdomar åsidosätter sina framtida intressen genom att ta ett arbete som de får betalt för i stället för att skaffa sig yrkesutbildning beror i många fall på att vederbörande familjer helt enkelt inte har råd att avstå från denna inkomst.

Även i fråga om de ekonomiska relationerna mellan staten och yrkesskolornas huvudmän är departementschefens förslag otillfredsställande. Det har förutsatts i en del remissyttranden att kommuner och landsting skall påtaga sig nya åligganden för yrkesundervisningen, och det är mycket som talar för en sådan anordning, men dessa nya uppgifter för primär- och landstingskommuner bör enligt vår mening icke innebära att man också pålägger dessa ökade ekonomiska bördor.

Riktpunkten bör vara att staten skall svara för all skolutbildning, och vi anser att man som ett led i en sådan strävan skall förverkliga de sakkunnigas förslag i fråga om statsbidragen till yrkesundervisningen. Vi instämmer i flertalet remissyttranden, som framhåller att detta är en väsentlig förutsättning för utbyggnaden av yrkesundervisningen. Primärkommuner och landsting har tidigare pålagts stora utgifter som rätteligen borde åvila statskassan, och om man fortsätter på denna väg även i fråga om yrkes-

undervisningen är det risk för att detta kommer att motverka yrkesskole-reformens genomförande.

Under hänvisning till vad sålunda anförts hemställer undertecknade,

att riksdagen måtte besluta

att åtgärder vidtages för att förverkliga den i propositionen nr 139 föreslagna utbyggnaden av yrkesundervisningen på fem år,

att statsbidrag för anordnande av yrkesundervisning skall utgå i enlighet med förslag av 1952 års yrkesutbildningssakkunniga,

att undervisningstiden vid yrkesskolor fastställs till högst 40 timmar i veckan, samt

att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om snabbutredning och förslag i syfte att bereda eleverna vid kommunala och statliga yrkesskolor ersättning motsvarande den som utgår enligt industriens lärlingsavtal och att därvid även frågan om företagens medverkan vid finansieringen beaktas.

Stockholm den 13 april 1955

Helmer Holmberg

Gustav Johansson

Knut Senander

Gerda Nilsson

H. Hagberg
